

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารแนวคิดเกี่ยวกับด้านสุขภาพ" ผ่านรูปแบบที่เป็น การ์ตูน ของคุณประยูร จรรย์ววงษ์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการใช้รูปแบบของการ์ตูน เป็นสื่อในการที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ด้านสุขภาพอนามัยมากขึ้น ถึงแม้กระทรวงสาธารณสุข จะพยายามเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยให้ประชาชนทราบมาโดยตลอด แต่ปรากฏว่า ไม่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนซึ่งมีจำนวนมากได้ ดังนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ประชาชนคนไทยยังมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยกันอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะประชาชนในระดับ ชาวบ้านที่ต้องช่วยเหลือตนเองกรณีที่เกิดมีปัญหาด้านสุขภาพขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงน่าสนใจที่จะ วิเคราะห์ว่าประสิทธิภาพของการ์ตูนที่คุณประยูร จรรย์ววงษ์ ใช้สื่อเนื้อหาเกี่ยวกับด้านสุขภาพ อนามัยนั้น เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยสามารถเข้าถึงประชาชนและให้ประโยชน์ ในการที่จะช่วยหน่วยงานของรัฐเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุขอีกทางหนึ่งมากนักน้อยเพียงใด

การวิจัยดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบการ์ตูนของคุณประยูร จรรย์ววงษ์ ตามหลักกลยุทธ์ของการสื่อสารโดยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ อนามัย แนวคิดเกี่ยวกับการ์ตูน และวิธีการวิเคราะห์เพื่อใช้ศึกษาการ์ตูน นอกจากนั้นยังต้องการ ประเมินประสิทธิผลของการส่งข่าวสารด้านสาธารณสุขด้วยรูปแบบการ์ตูนดังกล่าวด้วย สำหรับ วิธีการที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การจัดแบ่งเอกสารโดยการนำรูปภาพการ์ตูนของคุณประยูร จรรย์ววงษ์ มาจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่ตามแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ อนามัย 4 แนวทางคือ 1. การส่งเสริมสุขภาพ 2. การป้องกันและควบคุมโรค 3. การรักษาพยาบาล 4. การฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วย

ส่วนในเรื่องการประเมินความถูกต้องของเนื้อหาและรูปแบบการ์ตูน ได้ใช้การ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาจากกระทรวงสาธารณสุข และผู้เชี่ยวชาญด้านการ์ตูน จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย

ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ 4 แนวทาง ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าการ์ตูนของคุณประยูร จรรย์วงษ์ เมื่อนำมาจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาตาม 4 แนวทางดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าเนื้อหาที่มีปริมาณมากที่สุดได้แก่ แนวทางการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ซึ่งมีจำนวนถึง 157 ภาพ แสดงว่าการดูแลสุขภาพที่ดีนั้น แนวทางที่เสนอแนะให้คนอ่านปฏิบัติมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีนั่นเอง และจากการสัมภาษณ์ผู้ชำนาญการจากกระทรวงสาธารณสุข คุณสมบูรณ์ ขอสกุล เกี่ยวกับเนื้อหาของการ์ตูนที่คุณประยูรเขียน จะมีปริมาณในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพมากที่สุดนั้น ตามหลักวิชาการแล้วคุณสมบูรณ์ ได้ให้ความเห็นว่าควรจะเป็นเช่นนั้น เพราะการที่ทำให้ประชาชนรู้จักวิธีการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งหมายถึงการบริการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพจึงเน้นการให้ความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย และการที่คุณประยูรนำเสนอเนื้อหาที่เป็นแนวทางการส่งเสริมสุขภาพมากจึงเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เนื่องจากถ้าประชาชนทั่วไปมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ย่อมทำให้ร่างกายแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันโรคที่ดี โอกาสที่จะไม่สบายหรือป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ได้ยาก

ส่วนในเรื่องของการวิเคราะห์หมวดหมู่ของเนื้อหานั้น คุณประยูรได้แบ่งหมวดหมู่ออกเป็นหลายประเภท โดยจะเน้นหนักเกี่ยวกับเรื่องการกิน การดื่ม การนอน การขับถ่าย เป็นต้น

ผลจากการวิจัยยังทำให้ทราบว่าการ์ตูนของคุณประยูร เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจะอยู่ในประเภทการ์ตูนเพื่อการสอน ซึ่งจะมีทั้งการสอนประเภทเทคนิคที่มีภาพประกอบชัดเจนแสดงถึงขั้นตอน กระบวนการ และเทคนิคต่าง ๆ ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้จริง ส่วนประเภทที่ 2 ก็คือ การสอนประเภททัศนคติที่ใช้รูปแบบการ์ตูนสร้างให้เกิดทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้อ่านเรียนรู้ได้ด้วยการเลียนแบบตัวละครหรือการ์ตูนนั้น หรืออาจจะนำเอาเรื่องราวในการ์ตูนนั้นมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเอง

การวิเคราะห์รูปแบบและวิธีนำเสนอ นั้น คุณประยูรจะใช้วิธีการนำเสนอแบบเล่าเรื่อง โดยจะเล่าเรื่องที่เป็นประสบการณ์หรือถ่ายทอดสิ่งที่คุณประยูรได้ผ่านมาให้แก่ผู้อ่านได้เข้าใจง่ายมากขึ้น ซึ่งลักษณะวิธีการเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้เขียนเหมือนมีคนเล่าเรื่องให้ฟังมิใช่เป็นลักษณะคำสั่งหรือบังคับ วิธีการนำเสนอแบบเล่าเรื่อง (Narration) นี้จะประกอบด้วย

- (i) **แก่นหรือสาระ** ของการ์ตูนที่จะบอกสาเหตุหรือความเป็นมามาก่อนแล้วจึงบอกวิธีการแก้ไขหรือรักษาที่หลัง
- (ii) **เค้าโครงเรื่อง** หรือวิธีการดำเนินเรื่องจะมีการเกริ่นนำหรือกล่าวนำหรือย่อความเป็นมาในอดีตก่อนที่จะเข้าเรื่องของเนื้อหาที่ต้องการจะเล่า
- (iii) **ตัวละครและรูปร่าง** จะมีลักษณะที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้เขียนประกอบในแต่ละตอน
- (iv) **การบรรยายและการใช้ภาษา** เป็นบทสนทนา ร้อยแก้ว ใช้ภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย ไม่ใช้ภาษาที่เป็นศัพท์ทางวิชาการหรือภาษาทางราชการ
- (v) **ภาพประกอบและฉาก** ได้ใช้ภาพประกอบและฉากโดยเน้นตามหัวเรื่อง และข้อความสำคัญที่ต้องการจะอธิบายด้วยภาพ

สำหรับในเรื่องของการวาดภาพประกอบและใช้ลายมือเขียนนั้น การวาดภาพประกอบในการ์ตูนชุดนี้จะต้องมีเนื้อหาประกอบซึ่งคุณประยูรได้ใช้ลายมือเขียนของตนเองเขียนทำให้มีความรู้สึกเป็นกันเองกับผู้อ่าน นอกจากนี้เนื้อหาและภาพประกอบจะต้องมีอยู่คู่กันเสมอไม่เช่นนั้นจะทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป

การประเมินประสิทธิผลสามารถแบ่งออกเป็น 3 ข้อ สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินประสิทธิผลจากเนื้อหาและรูปแบบ

1.1 การประเมินประสิทธิผลจากเนื้อหา เป็นเนื้อหากำหนดที่นอกจากจะให้ความรู้แล้วยังให้ความบันเทิงด้วย เรียกว่า สไตส์ผสม คือมีทั้งสาระ (ข้อมูล ข้อเท็จจริง คำอธิบายตามหลักวิชาการสาธารณสุข) และบันเทิง (อารมณ์ขัน) อยู่ด้วยกัน

1.2 มีลักษณะเกี่ยวพันกันระหว่างข้อความที่คุณประยูรต้องการจะสื่อกับภาพประกอบเนื้อหา ทำให้อ่านเข้าใจได้ง่าย และรู้เรื่องซึ่งจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

1.3 เตือนให้เห็นสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในชีวิตจริงของคนส่วนใหญ่ และเหมาะสมกับเวลา (Realistic and Timely)

1.4 กลุ่มผู้รับสารที่เป็นเป้าหมาย จะเป็นประชาชนทั่วไปและชาวบ้าน

1.5 การ์ตูนของคุณประยูร ที่เผยแพร่อยู่ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง เพราะมี Feedback กลับมายังคุณประยูร ในรูปของจดหมายและโทรศัพท์เข้ามาถามเป็นจำนวนมาก ทำให้ทราบได้ว่าเนื้อหาที่ส่งไปนั้นถึงผู้รับแน่นอน

2. การประเมินประสิทธิผลของตัวสื่อ สามารถสรุปผลจากการวิจัยได้ว่า สื่อที่คุณ ประยูรใช้คือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพเพราะสามารถเข้าถึงประชาชนได้มาก เนื่องจากได้รับความนิยมนิยมจากผู้อ่านสูง เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวประเภทข่าวเบา นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกๆ ที่ริเริ่มการขนส่งหนังสือพิมพ์โดยไม่ผ่าน คนกลางตั้งแต่ปีพ.ศ.2500 ทำให้การนำส่งถึงแผงหนังสือรวดเร็วและสามารถควบคุมได้

3. การประเมินประสิทธิผลจากทัศนคติของผู้ชำนาญการด้านสาธารณสุขและ ด้านการตูน ทำให้ทราบว่าเนื้อหาที่คุณประยูรนำเสนอเป็นเนื้อหาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเป็นเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนทั่วไปหรือชาวบ้าน สามารถเข้าใจได้ง่ายจึง เน้นเรื่องแนวทางการส่งเสริมสุขภาพเป็นหลักให้ประชาชนปฏิบัติเพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพที่ดีและ แข็งแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ส่วนเรื่องรูปแบบของการตูนนั้นเป็นรูปแบบที่น่าสนใจมี เอกลักษณะเป็นของตนเองทั้งยังเป็นผู้ที่ริเริ่มในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ โดยใช้ การตูนเป็นสื่อทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายไม่เบื่อหน่าย ทั้งเนื้อหาบางเรื่องยังทันสมัยใช้ได้อยู่เพียงปรับ ข้อมูลหรือเพิ่มเติมข้อมูลนิดหน่อยเท่านั้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า การเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพนั้นสามารถที่จะนำเสนอ ผ่านรูปแบบการ์ตูนของคุณประยูร จรรย์วาทย์ ซึ่งเป็นนักสื่อสารมวลชนที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของ ประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกเหนือจากการนำเสนอผ่านสื่ออื่น ๆ ที่ เป็นสารคดี บทความ ละครสั้น ๆ ฯลฯ เพราะรูปแบบการ์ตูนของคุณประยูรที่นำเสนออยู่นั้นนอกจาก จะให้สาระและความบันเทิงแล้ว สิ่งที่สำคัญคือผู้อ่านหรือผู้รับสารเป็นคนทุกระดับที่สามารถอ่าน แล้วเข้าใจได้ง่าย และปฏิบัติได้จริง ซึ่งทำให้การสื่อสารบรรลุผลตามที่ต้องการ เนื่องจากเข้าถึงผู้ รับสารอย่างทั่วถึงทั้งยังเป็นสื่อประหยัดไม่ต้องใช้ขั้นตอนในการผลิตต้นฉบับที่ซ้ำซ้อนมากเหมือน กับสื่อของทางราชการที่มีขั้นตอนในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์แต่ละครั้งใช้เวลานานเป็นเดือนและไม่ สามารถเข้าถึงประชาชน เพราะจำนวนการผลิตแต่ละครั้งประมาณ 30,000-50,000 แผ่นหรือชุดต่อ เนื้อหาหนึ่งเรื่อง แต่การ์ตูนของคุณประยูรที่ลงในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐสามารถลงได้เกือบทุกวัน และจำนวนการผลิตของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นแสน ๆ ต่อครั้งที่พิมพ์จำหน่าย นอกจากนั้นภาษา ที่ใช้ในการสื่อสารนั้นคุณประยูรใช้ภาษาที่เป็นภาษาชาวบ้านคือไม่เป็นภาษาราชการอ่าน แล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย ส่วนราชการนั้นการเขียนเนื้อหาแต่ละครั้งต้องเป็นภาษาที่เป็นทางการ

ทำให้ประชาชนที่ได้รับสารอาจจะไม่เข้าใจถ้าไม่มีการศึกษาที่อยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการศึกษาทำให้ทราบว่าคุณประยูรมีความตั้งใจจริงในการที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ไม่จำกัดแต่เพียงความรู้ทางด้านสุขภาพเท่านั้น เพราะยังมีเนื้อหาอื่น ๆ อีกที่คุณประยูรพยายามเขียนและใช้สื่อการ์ตูนเป็นตัวนำเสนอเพื่อเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษา “กลยุทธ์การสื่อสารแนวคิดเกี่ยวกับด้านสุขภาพ” ผ่านรูปแบบที่เป็นการ์ตูนของคุณประยูร จรรยาวัชร์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การจัดวางรูปแบบการ์ตูนของคุณประยูร ที่ใช้ประกอบเนื้อหาควรจัดวางให้เป็นระเบียบโดยแบ่งเป็นคอลัมน์ให้รู้ว่าจะเริ่มต้นอ่านจากตรงไหนเป็นต้นไป
2. เนื้อหาที่คุณประยูรนำมาเขียนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยนั้น ยังไม่เคยมีผู้ที่นำเนื้อหาต่าง ๆ เหล่านี้ไปตรวจสอบความถูกต้องอย่างเป็นทางการกับกระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงอาจจะทำให้มีผู้อ่านบางคนเกิดความข้องใจได้ ซึ่งถ้าสามารถนำเนื้อหาที่มีอยู่ไปตรวจสอบดังกล่าวได้จะทำให้สิ่งที่คุณประยูรนำเสนอมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น และไม่เป็นที่สงสัยของผู้รับสารบางคน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเนื้อหาส่วนมากที่คุณประยูรนำเสนอจากการตรวจสอบโดยสัมภาษณ์ผู้ชำนาญการด้านสาธารณสุขก็มีความถูกต้องอยู่แล้ว
3. การ์ตูนของคุณประยูร เป็นการ์ตูนที่มีคุณค่ามากกว่าการวิจัย จะพบว่าการ์ตูนของคุณประยูรที่นำเสนอจะอยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนั้นควรที่จะนำมาผลิตซ้ำ (Reproduction) ในรูปของภาพยนตร์การ์ตูน
4. เนื่องจากเนื้อหาการ์ตูนของคุณประยูรที่นำเสนอเป็นเรื่องสั้น และใช้วิธีการนำเสนอแบบเล่าเรื่อง จึงน่าที่จะนำเสนอในรูปแบบของเทปเสียงประกอบสมุดภาพได้ โดยใช้เสียงคนพากษ์ประกอบดนตรีเพื่อเพิ่มสีสันให้กับเนื้อเรื่อง และใช้คู่กับสมุดภาพ เพื่อเป็นสื่อการสอนสำหรับเด็ก